Еженедельная газета Нуринского района

НҰРА

№ 29 (4636)
СУББОТА,
15 июля
2000 года

Газета издается с 1 мая 1963 года
ГАЗЕТА ВЫХОДИТ НА КАЗАХСКОМ И РУССКОМ ЯЗЫКАХ
ЦЕНА ДОГОВОРНАЯ

В РАЙОННОМ АКИМАТЕ

На очередном аппаратном совещании при акиме района были заслушаны отчеты отделов здравоохранения и ЗАГСа о проделанной работе за первое полугодие 2000 года. Директор центра первичной медико-санитарной помощи района Б.О. Еспаев в своей информации сообщил, что по составленному графику бригады врачей ЦПМСП выезжают в СВА и ФАПы, оказывают им организационно-методическую помощь. В населенных пунктах с численностью менее 50 человек, и это в основном в отделениях хозяйств, работают санинструкторы, которые обеспечены аптечками для оказания первой врачебной помощи. Составлена и расписана схема оказания экстренной медицинской помощи и транспортировки больного в ближайшие лечебные учреждения для госпитализации из отдаленных населенных пунктов. О работе по борьбе с туберкулезом было рассмотрено на заседании координационного совета при райакимате, в медсовете. Фтизиатрами осуществлены выезды в СУБ п. Баршино, СВА Соналинский, проведены семинарские занятия со средними медработниками по стратегии ДОТS – терапии. За полугодие профилактическими осмотрами охвачено 2462 человека, что составляет лишь 23,5 процента. Из 94 активных туббольных по ДОТS лечится 26 больных, 43 находятся под наблюдением и 7 больных закончили лечение,- сказал он. Далее Бокеш Оракович сделал подробный анализ работы психиатрической, наркологической, дермато-венерологической службы, приводил цифры для сравнения, говорил о профилактических мероприятиях, проводимых лечебными учреждениями, о деятельности акушеро-гинекологической службы. Коснувшись хозяйственной части работы он отметил, что все здания СВА и ФАПы нуждаются в текущем ремонте, а помещение ФАПа в селе Пржевальском – в капитальном. Необходимо произвести капитальный ремонт котельной СУБ Баршино, ремонт котельной СВА Щербаковский, а в здании СВА Уровжайный – нужно установить местную котельную, - сказал Б.О. Еспаев.

На аппаратном совещании также был заслушан отчет Ашкеновой Г. о работе отдела ЗАГСа за первое полугодие 2000 года. – За это время зарегистрировано актов гражданского состояния 569, из которых 409 зарегистрировано поселковыми, сельскими округами района. Зарегистрировано актов гражданского состояния 226, о смерти – 170, заключении брака – 106, расторжении брака – 11, установлении отцовства – 36, усыновлении – 8, перемене фамилии, имени – 7. Выдано первичных свидетельств 508, повторных 168, взыскано госпошлины на сумму 59928 тенге. Должностные лица сельских, поселковых округов производят регистрацию рождения, смерти, заключения брака, установления отцовства и им мы оказываем практическую и методическую помощь, - сказала Г. Ашкенова. Далее она остановилась на допущенном нарушении, которое имело место при регистрации брака и на своевременной подаче списков родившихся и умерших детей медицинскими учреждениями, тесной связи работы ЗАГСа с другими органами.

Руководители этих отделов ответили также на вопросы присутствующих и остановились на текущих вопросах.

Вел аппаратное совещание и руководил его работой Д.М. Кусаинов – аким района.

Соб. инф.

ПОЗДРАВЛЯЕМ!

В день печати – 28 июня областной департамент культуры, информации и общественного согласия поощрил группу журналистов областных и районных газет. Благодарственными письмами отмечены Ахметов Дыбыс Жиржисович, редактор газеты «Нұра» и Бекмагамбетов Боташ Конырказович, старейший журналист степной Нуры.

В Письме, в частности, говорится:

...Уверены, что и впредь Вы будете способствовать укреплению общественного согласия и политической стабильности в области, помогать находить взаимопонимание между личностью, обществом и государством.

Пусть Ваши материалы отличаются гражданственностью, объективностью и, надеемся, что и в дальнейшем Вы останетесь в первых рядах казахстанской журналистики.

Районный акимат и районный маслихат присоединяются к этим крылатым словам и желают Дыбысу Жиржисовичу и Боташу Конырказовичу острого пера и богатого материала!

БІЗДІҢ ТҮСІНІКТЕМЕ

Назар аударайық

"Елге ел қосылса құт, елден ел кетсе жұт" деген ата-бабамыздан қалған асыл сөз бар. Сонау 1991 жылы екі елдің келісім шарты бойынша Қазақстанға Монғолия жерінен қандас бауырларымыз, ағайындар көшіп келгеніне міне 10 жылдай уақыт болыпты. Қазіргі айтылар әңгімеміз осы ағайындардың Қазақстан азаматтығын қабылдауы және төлқұжат алуы жөнінде. Нұра ауданы бойынша 556 ағайындар тұрады. Соның ішінде Қазақстан азаматтығын Қазақстан Президентінің Жарлығымен алғаш болып қабылдап, Қазақстан төлқұжатын алғандары мақтанышпен айтқым келеді. Шөкибай Қабдылдың жанұясы, Төлетай Раушангүл, Құдакелді Сейіт.

Ағайындар арасында Қазақстан азаматтығын қабылдау жөнінде тиісті орындарға құжаттар тапсыру өте нашар. Себебі: бірінші мәселе, ағайындар арасында мынадай түсініспеушіліктер кездесіп жатады. Алғашқы жылдары Қазақстанның азаматтығын қабылдау үшін, алдымен Монғолияның азаматтығынан шығу керек-түғын. Сол 1997-1998 тапсырған құжаттары Монғолияның азаматтығынан шығу туралы, Қазақстан азаматтығын қабылдауға тапсырылған құжаттар деп шатастыру. Екінші мәселе, Қазақстан азаматтығын қабылдамас бұрын жергілікті әкімшіліктерден алатын көмектерді алып алу, мәселен: тұрғын үй т.б. Егерде Қазақстан Республикасының азаматтығын қабылдап, Қазақстандық төлқұжатын алып алсам, әкімшілік тарапынан ешқандай көмек болмайды деген ұғым. Бұны айтып отырған себебім, ауылдарды аралап, ағайындар арасында үгіт-насихат жүргізгенде, Қазақстан азаматтығын қабылдау жөнінде жиі кездесетін мәселе.

Қазақстан азаматтығын қабылдау үшін, ҚР Конституциясының заңына бағынып, ҚР ішкі істер министерлігінің № 370 1996 жылғы бұйрығы бойынша төмендегі іс қағаздарын тапсыруға тиіс:

- ҚР-ның Президентіне өтініш, Қазақстан азаматтығын қабылдау жөнінде;
- анкета - өтініш;
- өмірбаяны;
- 2 сурет, көлемі 3,5х4,5 мм;
- міндеттеме, ҚР заңдарын және әдеп-дәстүрін бұзбау жөнінде қол қояды;
- жұмыс орнынан анықтама;
- жанұясы туралы анықтама;
- тұрғылықты жерінен анықтама;
- неке қию туралы куәлігінің көшірмасі (ксерокөшірме);
- балаларының туу туралы куәлігінің көшірмесі (ксерокөшірме);
- 14 жасқа толған балалардың келісімі, ата-анасымен ҚР азаматтығын қабылдау.

Егерде Монғолия Халық Республикасының ұлттық құжатында туған жылы немесе, аты-жөні, тегін өздері өзгерткен болса, бұрынғы жазылған жазуды өзгертіп жазса, ондай құжаттар қабылданбайды. Ол кісілер Монғолия Халық Республикасының елшілігіне барып, төлқұжаттарын ауыстыруы керек.

Бүгінгі күнде төлқұжаттың жеке куәліктің төлем ақысы 145 теңге, жеке куәлік Қазақстан және Кеңестер одағының барлық көлемінде қызмет бабымен, немесе қонаққа баруға жарамды болып саналады. Шет мемлекетке шығатын төлқұжат 20 доллардың мөлшерінде тұрады.

Ал Ұлы Отан соғысының ардагерлері және оған теңдестірілгендер, интернационалдық борышын Ауған жерінде өткізгендар, сонда-ақ зейнеткерлер, I-II топтағы мүгедектер бұл төлемнен босатылады.

Сонымен қатар ҚР-ның төлқұжаты төменгі жағдайларда ауыстырылады: 25, 45 жасқа толғанда, тегін, атын, әкесінің атын өзгерткенде, қолдануға жарамсыз жағдайда, бір облыстан екінші облысқа тұрғылықты жерін ауыстырғанда төлқұжат ауыстырылады.

Ж. ЕРНИЯЗОВ,
Нұра аудандық ішкі істер бөлімінің көші - қон полициясының бастығы, полиция майоры.

ЧТО СДЕЛАНО?

НАСТУПЛЕНИЯ НА САРАНЧУ

Во исполнение распоряжения акима Нуринского района № 18 от 21.02.20 года по Нуринскому районному территориальному управлению МСХ РК, уполномоченного органа по осуществлению контроля и надзора по борьбе против саранчи, создан штаб по борьбе с саранчовыми во главе с акимом района, изданы распоряжения сельских акиматов и приказ по сельскохозяйственным формированиям по борьбе с саранчой.

Кроме того, велись подготовительные работы против саранчи: начертаны карты заселения саранчовых согласно осеннему обследованию. На заселенных землях хозяйствующих субъектов и госзапаса проводились весенне-контрольные обследования по кубышкам саранчи в период с апреля по май 2000 г. На залежах хозяйствующих субъектов всего обследовано 43,0 тыс. га, заселено кубышками 32,0 тыс. га, плотность кубышек на кв. м составила 8-13 экз. На залежах госзапаса обследовано 40,0 тыс. га, заселено кубышками – 30,0 тыс. га, плотность кубышек на кв. м составляет 10-14 экз.

Изготовлено 44 опрыскивателя различных марок.

Организовано 169 звеньев по наблюдению отрождения личинок итальянского пруса на землях госфонда, залежных землях и землях всех форм собственности.

Во всех хозяйствующих субъектах работники и механизаторы, работающие непосредственно с химическими препаратами против вредителей и болезней сельскохозяйственных культур, в количестве 76 человек прошли медицинское обследование и имели допуск к работе.

Проведено 37 консультаций и бесед, 6 лекций-семинаров, опубликовано 2 статьи в газете, изготовлено 27 опознавательных знаков. Для авиахимобработок против саранчи заключен договор с авиакомпанией «Кокшетау» - 2 самолета на объем обрабатываемой площади – 30 тыс. га и дислоцированы на период обработки акимат с. Индустриальное и акимат с. Черниговка.

Отрождение личинок раннего срока саранчи итальянского пруса выявлено 28 мая этого года. И средне-поздние сроки затягиваются до сегодняшнего дня. Отрожденные личинки раннего срока достигли IV-V возраста.

С начала июня до первой декады июля всего обследовано 441,0 тыс. га и выявлено заселенных вредителями 140,9 тыс. га. Обработано химическими препаратами 118,5 тыс. га, в т.ч. на землях госзапаса 44,5 тыс. га, в т.ч. авиацией обработано 30, 0 тыс. га, микронерами Агроснаба наземно – 14,5 тыс. га. На землях хозяйствующих субъектов 74,0 тыс. га, в т.ч. тракторными опрыскивателями 59,3 тыс. га, микроном РГП - 6,3 тыс. га, авиацией «Траст» - 2,4 тыс. га и авиацией по договору – 6,0 тыс. га. На мероприятиях против саранчи (для обследования) участвовало 734 человека, из них 286 человек с городских учебных учреждениях.

2 мая 2000 г., планируемый объем обработок в 110,0 тыс. га, средства на который выделены из республиканского бюджета, полностью завершен. Отработали свой объем на землях госзапаса 2 самолета авиакомпании «Кокшетау» - 30,0 тыс. га, 2 микронера Агроснаба – 15,0 тыс. га, на землях хозяйствующих субъектов – 1 микрон РГП – 6,3 тыс. га. Использовано для обработок 7,3 тыс. литров химических препаратов.

На дополнительную установленную оперативную площадь 30,0 тыс. га выделено: 3,8 тыс. литров препаратов на 20,0 тыс. га из республиканского бюджета, 665 кг препаратов на 6,1 тыс. га из областного бюджета. Обработку против саранчи будут производить хозяйствующие субъекты своими средствами (техники) за свой счет.

Е. АРИНОВ,
начальник Нуринского районного территориального управления МСХ РК.

ПОРЯДОК РАССМОТРЕНИЯ ТРУДОВЫХ СПОРОВ СОГЛАСИТЕЛЬНЫМИ КОМИССИЯМИ

КОНСУЛЬТАЦИЯ СПЕЦИАЛИСТА

Трудовой спор – это разногласие между работником и работодателем по вопросам применения законодательства о труде, о выполнении условий индивидуального, трудового, коллективного договоров, неурегулированные ранее между работником и работодателем.

В соответствии со ст. 97 Закона РК «О труде в Республике Казахстан» трудовые споры рассматриваются по соглашению сторон в судебном порядке. Согласно другой ст. 98 этого же закона трудовые споры по соглашению сторон могут рассматриваться согласительной комиссией.

Согласительная комиссия создается на паритетных началах из равного числа представителей работодателя и представителей работников по соглашению сторон. Представители работников в согласительную комиссию избираются общим собранием (конференцией) организации. Представители работодателя в состав комиссии назначаются руководителем организации. Количественный состав представителей работодателя должен соответствовать количественному составу представителей работников, определенному решением общего собрания. Численный состав комиссии и срок ее полномочий определяется представителями сторон.

Члены комиссии на первом организационном заседании избирают из своего состава председателя и секретаря путем голосования. Председателем комиссии может избираться представитель от любой стороны.

Организационно-техническое обеспечение согласительной комиссии (предоставление оборудованного помещения, оргтехники, литературы, организация делопроизводства , учет и хранение заявлений работников и дел, подготовка и выдача копий решений и т.д.) осуществляется работодателем.

Комиссиями могут рассматриваться трудовые споры:

– о переводах на другую работу и оплате труда при переводах;

– об изменении условий индивидуального трудового договора;

– о режиме рабочего времени, трудового распорядка дня;

– о продолжительности отдыха, в том числе ежегодного отпуска;

– о наложении дисциплинарных взысканий;

– по вопросам оплаты и охраны труда;

– другие споры, по вопросам применения законодательства о труде, индивидуального и коллективного договоров.

Работник вправе обратиться в комиссию для рассмотрения трудовых споров в пределах сроков, установленных гражданским законодательством, поскольку иное не предусмотрено законодательством о труде.

Заявление работника, поступившее в комиссию, подлежит обязательной регистрации у секретаря комиссии. Отказ в приеме заявления не допускается. Секретарь обязан передать заявление на рассмотрение комиссии, которая должна вынести мотивированное решение.

Заседание комиссии проводится, как правило, в нерабочее время.

Трудовой спор рассматривается в присутствии работника, подавшего заявление. Рассмотрение спора в отсутствие работника допускается лишь по его письменному заявлению. В случае неявки работника на заседание комиссии, рассмотрение заявления должно быть отложено. При вторичной неявке работника без уважительных причин комиссия может вынести решение о снятии данного заявления с рассмотрения, что не лишает работника права подать заявление вновь. Заявление в этом случае рассматривается как поступившее впервые.

Заседание комиссии считается правомочным, если на нем присутствует не менее половины его членов, в равном процентном отношении от представителей работника и работодателя.

В соответствии со ст. 100 Закона РК «О труде в Республике Казахстан» согласительная комиссия обязана рассмотреть трудовой спор в трехдневный срок со дня подачи заявления.

На каждом заседании комиссии обязательно ведение протокола по установленной комиссией форме, в котором записывается ход рассмотрения трудовых споров. По результатам рассмотрения принимается решение согласительной комиссии.

Решение по окончании заседания подписывается председателем и секретарем. Копия вручается работнику и работодателю в трехдневный срок.

К решению комиссии предъявляются особые требования, оно должно быть чётким, категоричным и приниматься большинством голосов ее членов. В случае несогласия отдельных членов с мнением большинства, они вправе выразить свое особое мнение, которое прилагается к протоколу.

Решение не должно оформляться в виде обращений к администрации. В нем должно быть ясно отражено: удовлетворено ли требование работника или ему отказано, если частично удовлетворено, то в какой именно части и по каким причинам.

По вопросам денежных требований в решении комиссии должна быть указана точная сумма, причитающаяся работнику.

Решение комиссии имеет обязательную силу и в каком-либо утверждении не нуждается. Решение должно быть мотивированным, основанным на действующем законодательстве о труде, а также индивидуальном трудовом и коллективном договорами, правилами внутреннего трудового распорядка дня и инструкциями.

Если в процессе исполнения решения комиссии между сторонами возникают разногласия по поводу его толкования, то она вправе вынести дополнительное решение, разъясняющее первое.

Решение комиссии, удовлетворившее требования заявителя, исполняется противоположной стороной в трехдневный срок (ст. 100 «Закона о труде»).

При несогласии с решением комиссии по трудовым спорам работник или работодатель вправе обратиться в суд.

Согласно ст. 101 Закона «О труде в Республике Казахстан» работники при обращении их в суд по требованиям, вытекающим из трудовых правоотношений освобождаются от уплаты судебных расходов (госпошлины и издержек, связанных с рассмотрением дел).

К. ЖУМАДИЛОВА,
государственный инспектор труда.

Іргетасын Елбасының өзі қалаған

Маусым айының бірнеше күннен бергі аптаған ыстығы шілде айының алғашқы күні бір сәл толастағандай. Аспанды жан-жағынан тұмшалап көмкерген қазбауыр бұлттар тап бір суретшідей әсем өрнек салып, көздің жауын алады. Алдымыздағы бірінен соң бірі кезекпен тізілген сары белдерден асқан сайын жасыл шалғындармен ерекше құлпырған жер беті ажарлана түсіп, туған жерге деген ыстық ықылас пен мейірлі сезімді көңілге ұялатады. Өзінің пейіліндей кең, ұшы-қиырына көз жетпейтін шіркін қазақтың дархан даласы-ай! Сенің қайталанбас көркіңді қай ақын өлеңіне қоспады, қай жазушы шығармасында жазбады?!

Міне, біраздан соң алдымыздан қыратты белдердің арасына жапсарлай енген, жасыл ағаштары жайқалған ақшаңқан үйлерімен Балықтыкөл ауылы көрінді.

Оның жанында көкорай шалғынның нақ ортасынан жабыса орын тепкен қазақы киіз үйлер көз ұшында сағымданып, алыстан мұнарлайды. Кеңсе алдына келіп тоқтағанымызда, "Мерей" шаруашылығының басшысы Бабай Нұрмақұлы Қалиев осы жерде ауыл тұрғындарымен кезекті мәселелер төңірегінде ақылдасып тұр екен.

- Жуырда ғана егін сеуіп бітіріп, енді шөп дайындау науқанына кірісіп те кеттік, - деп бастап кетті әңгімесін Бабай Нұрмақұлы. - 2000 гектар жерге дәнді дақылдар, 475 гектар жерге арпа септік. Мол өнім күтудеміз. Қазір өсімдіктің зиянкесі-шегірткемен күресіп, егін алқаптарын зерттеп, оларды сақтап қалуға тиісті жұмыстар атқарып жатырмыз. Ал бүгінгі ресми шараларымыз - еліміздің тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың алпыс жылдығына және Балықтыкөлдің отыз бес жылдығына арналып отыр. Сонымен қатар шөп дайындау, егін жинау науқандарының алдында осындай мерейлі той өткізіп, шөпшілеріміз бен диханшыларымыздың, жалпы ауыл тұрғындарының еңсесін бір көтеріп тастасақ деген ойымыз ғой, - деді шаруашылық басшысы.

Ауылдың жасыл желек жамылған көшесімен барлығымыз бойлай жүріп отырып, қаз-қатар біркелкі тұрған ақ үйлердің жанына келдік, оның терең мәні де бар еді.

1964 жылы Нұрсұлтан Әбішұлының Қарағанды политехникалық институтында оқып жүрген кезі екен. Сол жылы ол Балықтыкөлге студенттердің құрылыс отрядын басқарып келіп, жазғы екі-үш айдың ішінде бес-алты үйдің қабырғасын көтеріп кетеді. Сол үйлер қазір де ауылдың нақ орталық көшесінде өзінің сәнімен бой түзеп тұр. Биыл, "Мәдениетті қолдау" жылында Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлының 60 жасқа толу мерейтойы қарсаңында, осы Балықтыкөл ауылының азаматтары Президенттің қолтаңбасы қалған көшеге оның есімін беріп, өзі салған үйлердің біріне: "Бұл үйдің қабырғасын 1964 жылы, қазіргі Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаев қалаған" - деген ескерткіш тақтаны орнатты. Осы жерде балықтыкөлдіктердің барлығының қатысуымен салтанатты митинг-жиналыс болды. Ауыл тұрғындарының алдында аудан әкімінің орынбасары А.К. Есмағамбетова, "Нұра" газетінің редакторы Д.Ж. Ахметов, "Мерей" шаруашылығының басшысы Б.Н. Қалиев, бухгалтер-экономист Б.А. Шукенбаев, механизаторлар Т. Сұлтанов, Б. Аманжолов, қариялар К. Бекмағамбетова, Ш. Сейтқалиев және басқалары Президентке арнап құттықтау сөз сөйлеп, оған мықты денсаулық, ұзақ ғұмыр және мемлекеттік жұмысында табыстан табысқа жете беруіне шын жүректен тілектестіктерін білдірді.

Балықтыкөл аудан орталығының оңтүстік жағында 120 шақырым жерде орналасқан. Жерінің жалпы аумағы 165574 гектар, шабындығы - 451, жайылымы - 148268. Халқының саны-мың шамасында. Селода орта мектеп, дәрігерлік пункт бар. Негізі ауыл тұрғындары егін және мал шаруашылықтарымен айналысады.

Енді халық ауылдың жанындағы белуарлы көкмайса алқаптың ортасына қатарымен орналасқан кигіз үйлерге қарай ағылды. Жұрттың жиналғаны соншалық, тіпті бүкіл ауыл осында көшіп келгендей. Бір бірлерімен әңгімедүкен құрған ауыл ақсақалдары, әзіл ойындары жарасқан жастар тобы, жұпар иісті дала төсінде қалықтаған музыка әуені бәрі де табиғат аясында өздерінің сәнді жарасымын тауып тұр. "Туған жердің түтіні де тәтті" дейді ғой дана халқымыз. Кигіз үйлердің қасындағы қазан-ошақтан, далада қойылған қазақи самауырлардан бұдақтап шығып жатқан түтінді ешкім тіпті елеремес, қайта соның тұсында отырып әңгіме - дүкен құруда. Жаз жайлауы дегеніміз осы шығар.

Міне, табиғи жасыл кілем жайылған кең далада бүкіл жұртшылықтың қатысуымен мереке күніне арналған салтанатты жиналыс ашылды. Алғашқы болып сөз кезегін алған Бабай Нұрмақұлы "Мерей" шаруашылығының өткен жылғы табысын толығынан айта келіп, биылғы тындырылған істерді жеке-жеке саралап өтті.

- Әрине, табыс көзі ауыл азаматтарының қолында, біз оларға ризамыз. Былтыр 1249 тонна бидай, 238 тонна арпа өндіріп, 1100 тонна шөп дайындадық. Жетпістен астам жұмыскерлерімізге ақшамен қатар мал, жем, қаптай-қаптай ұн бердік. Және 100 тоннадай шөпті тіпті тегін тараттық. Биыл да еңбек еткен шаруашылық күніне жұмыскерлерімізге 56400 теңге ақша, жеті жабағы, төрт телевизор, үш магнитофон, бес палас, төрт костюм, бес люстра және халыққа он тонна ұн берілді. Ал бүгінгі күнді ерекше тойлап өтуімізді еліміздің тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың 60 жасқа толуына және ауылымыздың 35 жылдығына арнап отырмыз. Алғашқылардың қатарында Балықтыкөлдің іргетасын Елбасының өзі қалағанын біз бір ерекше сезіммен, мақтанышпен айтамыз. Бұл кішкене ғана ауылымыздың үлкен бақыты, - деп қорытындылады сөзін Бабай Нұрмақұлы Қалиев.

МЕРЕЙТОЙ

Жиналған жұрт алдында аламгершілігі мен парасаттылығы мол азамат және көптеген жылдардағы жемісті еңбегі үшін алдыңғы қатарлы механизатор Болат Аманжоловқа шаруашылық ұжымы ат мінгізді. Сонымен қатар атқарған жақсы жұмыстары үшін Бабай Хамзиннің иығына шапан жабылды, ал Ардақ Айтуғановқа кілем тапсырылды.

1964 жылы болашақ Елбасының студенттерді осында бастап әкеп шопандарға арнап жаңадан алты-жеті үй салып бергенін, халықтың риза болғанын шаруашылықтың байырғы механизаторы Төкен Сұлтанов осы тойға байланысты әңгімелеп берді. Кеңшардың алғашқы директоры Балтағай Балабиев, бас инженері Қорабай Досжановтың халық үшін атқарған айтулы қызметтері жайында да ол кеңінен айтып өтті. Және сөзінің соңында Абайдың "Көзімнің қарасы" әнін нақышына келтіре шырқады. Сонымен бірге ауылдың байырғы тұрғыны Шеру Сейтқалиев те сөз сөйлеп, Нұрсұлтан Әбішұлын 60 жасқа толуымен құттықтап, оған ұзақ ғұмыр, мықты денсаулық, қызметіне үлкен табыс тіледі, тойға арналған өзінің өлеңін оқыды.

"...Құтты болсын Нұреке,
Алпыс жасқа толғаның.
Жасыңа жас қосылып,
Өсе берсін мерейің,
Еліңе қызмет ете бер
Ұзақ болып өмірің, - деп осылайша толғанды ауыл ақсақалы.

Балықтыкөл орта мектебінің ұлағатты ұстазы, Қазақстанның еңбегі сіңірген мұғалімі Оралхан Жетенқызы Бартаеваның басқаруымен бүгінгі мерейтойға арналған әдеби-музыкалық композиция қойылып, оған осы оқу орнының оқушылары қатысып, өздерінің өнерлерін жиналған қауымға көрсете білді. Әдеби композиция барысында, осы ауылды 1964 жылы алғаш рет орнатуға келген Оспанов Досмағанбет, ұсташы Селиверстьев Александр, механизаторлар Сұлтанов Төкен, Хайрулин Борис, есепші Құнанбаев Жұматай және басқа да құрметті азаматтардың аттары ерекше аталынып, оларға ризашылық білдірілді. Сөзін Елбасы жазған Бекболат Тілеуханның "Елім менің" әнін Балықтыкөл мектебінің түлегі Нұрлан Сейтқалиев бір үлкен шеберлікпен орындады.

Енді бір сәт жұрттың назары жалқұйрығы түйілген, маңдай шашына алқызыл лента тағылған сәйгүліктерді мінген жігіттердің өнеріне ауды. Алдын ала бәйгіге жаратқан сәйгүліктер жарыс дүбірін сезініп, жер тарпып, ауыздықтарымен алысып, құлақтарын қайра-қайра қайыштайды. Ата дәстүрімізде ертеден қалыптасқан бұл ежелгі ат жарысын тереңінен ұққан ауыл жігіттері сәйгүліктерін жан-жағынан сан түрлі ойнақылатып, аттың құлағында ойнайды. Сәлден кейін жарыс басталатын жерге аттарымен бәрі жиналып, біркелкі болып тұра қалды. Жиырма шақырымдық қашықтыққа бәйге жарияланды. Жарысты бастауға белгі берісімен-ақ манадан тыпыршып, өз сағаттарын тосып тұрған сәйгүліктер алға қарай лап қойды. Жұрт маңдағы дөңдестеу жерлерге көтеріліп, алыстан тұрып бәйге жарысын тамашалады. Мәреге бірінші болып алдына жан салмай, созыла тартына көсіле шауып Айдар Түймебаев мінген үлкен қаракер келді. Екінші, үшінші болып Санат Бабылбеков, Нұрлан Жұмажанов мінген сәйгүліктер келді. Жұрт оларға риза болып, ду қол шапалақтады. 20 шақырымдық болған ат жарысында өзінің сәйгүлігімен бірінші орын алған Айдар Түймебаевқа түсті телевизормен Мақтау Грамотасы тапсырылды. Осы қашықтықтағы жарыста өздерінің сәйгүліктерімен екінші, үшінші болып келген Санат Бабылбеков пен Нұрлан Жұмажановтарға да сағат пен сервиздер, Мақтау Грамоталары тапсырылды.

Сонан кейін жастар Майдагүл Байтұғанова мен Санат Бабылбековтың қатысуымен қазақтың ұлттық спорт ойыны "Қыз қуу" көрсетілді. Оларға ақшалай сыйлықтар және Мақтау Грамоталары берілді. Ауыл жігіттерінің қатысуымен "Көкпар" тартысы да болды.

Енді тойға келген ауыл тұрғындары бір сәт "Қазақша күрес" бәсекесін тамашалады. Жасыл алаңға ұзыннан-ұзақ созылып салынған қалың спорт кілемдерінің үстінде әртүрлі салмақ категориялары бойынша күрес жарысы басталып кетті. Оған негізінен мектеп оқушылары және ауыл жастары қатысты. Жас балуандар Мұрат Құлтасов, Әуен Исабеков, Алмас Мырзаханов, Дулат Мұсабеков, Кома Есжанов өздерінің салмақ категориялары бойынша жеңімпаз аталынды, оларға нәрселей, ақшалай сыйлықтар табыс етілді. Спорт ойындарына белсене қатысқан жастарға ауыл тұрғындары риза болды.

Жағасы кең жасыл жайлауда, жұпар иісті таза ауада домбырадан күмбірлеген күй төгіліп, өнерлі жастардың шырқаған қазағымның әндері тұнық әуеде қалықтады да тұрды. Жұрт сүйсінді, қуатталды, еңселері бір көтеріліп, осы тойды ұйымдастырушыларға рахмет айтып, ризашылықтарын білдірді. Және "Балықтыкөл" ауылын нарықтық қарым-қатынастардың өтпелі қиын кезінде таратып алмай, "Бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығарып", көркейтіп отырған халықтың өзі, оның білікті басшылары Бабай Нұрмақұлы Қалиев, ауыл әкімі Нұралы Өміркожаұлы Намысов, шаруашылықтың бас экономисі Бейбіт Айтжанұлы Шүйкенбаев тәрізді іскер азаматтар. Елбасымыздың алпыс жасқа келген мерейтойын осылайша ынтымақ-ырыста мерекелеу - "Балықтыкөл" ауылының бір ізгі мұраты еді, осы мақсат бүгінде абыроймен орындалды.

Алдағы уақытта да балықтыкөлдіктерге мызғымас бірлік, мол береке, қуанышты шақтар мен толайым табыс тілейміз.

Д. АХМЕТОВ.

Суреттерде: 1. Жүргізуші Бабай Хамзинге шапан жабу сәті. 2. Алдыңғы қатарлы механизатор Болат Аманжоловқа ұжым ат мінгізді. 3. Жиырма шақырымдық қашықтықта бәйгіден сәйгүлігімен бірінші келген Айдар Түймебаевты құттықтау. 4. Жиырма шақырымдық қашықтықта бәйгіден сәйгүлігімен екінші орын алған Жұмажанов Нұрболға сыйлық тапсырылды. 5. Ат жарысы алдында.

ВОПРОС-ОТВЕТ

ИСЧИСЛЕНИЕ ЗЕМЕЛЬНОГО И ИМУЩЕСТВЕННОГО НАЛОГА С ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ

ВОПРОС: Каковы на данный момент ставки земельного налога?

ОТВЕТ: Согласно пункту 4 статьи 108 Закона РК «О налогах и других обязательных платежах в бюджет» ставка налога установлена в размере 20 тенге за 0,01 гектара при площади до 0,50 гектара, на площадь, превышающую 0,50 гектара – 100 тенге за 0,01 гектара на земельные участки, предоставленные для ведения личного подсобного хозяйства, садоводства, огородничества и дачного строительства.

Ставка налога на земли, занятые жилищным фондом, включая строения и сооружения, установлена на 1 кв. м в поселке – 0,07 тенге и на селе – 0,05 тенге.

К указанным ставкам применяется коэффициент, устанавливаемый ежегодно Правительством РК, в 2000 году коэффициент – 1,81.

ВОПРОС: С чем связан рост суммы земельного налога по сравнению с прошлыми годами?

ОТВЕТ: Прежде всего с изменением ставок налога, введенными в действие с 1 апреля 1999 года.

Пример: физическое лицо во владении имеет землю для ведения личного подсобного хозяйства площадью 0,20 гектара и площадь под жилищным фондом в размере 200 кв. м. Согласно вышеуказанным ставкам налог составит – 749 тенге:

0,20 га : 0,01 га х 20 тенге х 1,81 = 724 тенге.

200 х 0,07 х 1,81 = 25 тенге.

На данный участок налог до введения изменений, т.е. до 1 апреля составлял 223 тенге. 0,22 га (2200 кв. м) х 0,07 х 1,45 = 223 тг.

ВОПРОС: Какие существуют льготы по земельному налогу?

ОТВЕТ: Такие льготы действительно существуют и предоставляются они:

– участникам Великой Отечественной войны 1941-1945 годов, приравненных к ним лиц. Указом Президента РК, имеющим силу Закона «О льготах и социальной защите участников, инвалидов Великой Отечественной войны и лиц, приравненных к ним» от 28 апреля 1995 г. установлено, кто относится к участникам войны и кто является приравненным к ним;

– инвалиды – I, II и III группы;

– один из родителей инвалида с детства.

ВОПРОС: А кто пользуется льготами налога на имущество?

ОТВЕТ: Льгота по налогу на имущество предоставляется следующим категориям граждан в размере одной тысячи месячных расчетных показателей по имуществу, не используемому в предпринимательской деятельности:

– Героям Советского Союза, Героям Социалистического труда, участникам ВОВ и приравненным к ним лицам, удостоенным звания «Халық қахарманы», награжденным орденом Славы трех степеней и орденом «Отан»;

– многодетным матерям, удостоенным звания «Алтын алқа» и «Мать-героиня»;

– инвалидам – I, II группы;

– отдельно проживающим пенсионерам.

ВОПРОС: Каковы сроки уплаты земельного налога и налога на имущество?

ОТВЕТ: Учет и начисление налога производится по состоянию на 1 июня, до 1 августа производится вручение платежных извещений налогоплательщикам об уплате, срок уплаты для физических лиц установлен до 1 октября. Своевременно неуплаченные суммы налога взыскиваются в бюджет с начислением пени в размере официальной ставки рефинансирования, установленной Национальным банком РК за каждый день просрочки. Например: по сроку 1.10.1999 г. начислен налог в сумме 335 тенге, уплата произведена физическим лицом 10.05.2000 г., соответственно на 222 дня просрочки начисляется пеня в сумме 39,41 тенге.

ВОПРОС: Кто платит земельный налог и налог на имущество при аренде?

ОТВЕТ: Если физическое лицо сдаёт в аренду земельный участок и жилой дом, плательщиком налога на землю и налога на имущество является он сам, т.е. арендодатель.

ВОПРОС: На основе каких данных производится начисление налога на землю и на имущество с физических лиц?

ОТВЕТ: Основанием для начисления земельного налога является государственный акт на землю, т.е. акт на право владения или пользования землей или же другой документ, удостоверяющий право владения или пользования земельным участком.

Налог на имущество начисляется на основе оценки стоимости жилых помещений, дачных строений, гаражей, иных строений, сооружений, помещений, не используемых в предпринимательской деятельности, находящихся в личном пользовании граждан. Оценку стоимости производит управление по оценке и регистрации недвижимости.

На вопросы отвечала Г. МУКАНОВА, заместитель председателя налогового комитета по Нуринскому району.

ТАБИҒАТ ТӨСІ ТАМЫЛЖЫП...

Жол жазба

(Соңы. Басы өткен санда)

- Дақылдардың шығымы көңілге қонымды, - деді асығыс болса да шаруашылық жағдайының жік-жапсарын жаткыза Дәулеткелді Сыздықұлы. - Сол себепті көре тұра бұл байлықты шегірткеге жем қыла алмаспыз. Қазір басшы-маман болып бәрі егінжай басында. Және жалмауыз жәндіктерге қарсы күресті біз ертеден бастаған болатынбыз. Ал бүгінгі таңдағы кезектегі міндет ол, пішен дайындау. Биыл алла беріп, шабындықтар бітік, тұнып тұр. Бұйырса, күз қайырымы мол болар деген үміттеміз. Еңбек ұжымдарына, ауыл тұрғындарына әлеуметтік жағдай барынша жасалынып жатыр. Адамдардың көңіл-күйі, еңбекке деген құлшынысы жақсы, көтеріңкі.

Құланөтпесте көршілес Жарасбайдан гөрі мал шаруашылығында белгілі ілкімділік бар. Бұлар ірі қараны сақтап қалу үшін қиындыққа төзді. Сонын арқасында бүгінде бір табын мал жайлау төсінде. Әлбетте, саланың ертеңіне қазірден жіті көңіл бөлініп, оң бетбұрыс жасалынуда. Иә, жүре келе мал шаруашылығын бұрнағы деңгейіне көтеру көзделуде.

Бұдан соңғы бағытым Изенді-Кенжарық болды. Бұлар да биыл егінжайын ұлғайтып 3 мың гектар дәнді дақылдарын септі. Бұл былтырғыға қарағанда екі есе деген сөз. Алғашқы мағлұматты кеңсе алдында жолыққан бөлімше меңгерушісі Қайыркен Бұланбаевтан алдым:

- Директор іссапармен жол жүріп кетті. Ал оның орынбасары Әбілсейіт Маханов әлгі бір әзірде ЗИЛ-мен үшінші бөлімше жаққа барып қайтпақшы болып жүрген. Сол кешікпе шеберхана маңында шығар, - деді ол.

Сәті түсіп Махановты дөп бастым. Қой шаруашылығында қарбалас шақ толастай ма. Орынбасардың да артық мойын бұруға уақыты жоқ сияқты екен. Шынында да Алакөлге бет түзеген көрінеді. Негізінде Қанат Отарбаевта екі орынбасар бар: бірі осы Әбілсейіт те, екіншісі - Қарауыл Түсіпов. Әрине, маған қолайлысы алғашқысы. Себебі ол негізгі сала қой шаруашылығына тікелей жауап береді.

- Қанат жол жүріп кетіп еді.

- Білемін Қайыркенмен кездестім.

- Ал, өзім де...

- Оны да естіп келдім. Сол себепті маған қойшылардың жағдайын жалпылама айтып берсең болғаны.

- Түнеукүні өзіңізге түсіндіріп айттық та, аралаттық та. Бізде көктемде екі бірдей жауапты науқан қарбалас келеді ғой. Біріншіден, негізгісі төл алу да, екіншіден, дәнді дақылдарды себу. Биыл екеуі де сәтті өткізілді. Шопандар қауымы 100 саулыққа 95-тен қозы ертті. Ал жекелегендері отарына отар қосты. Бұл жөнінде айтылған, жазылған. Қазір бәрі жайлауда, қой басы күзге дейін толық өздерінің иелігінде, жалда. Жүн қырқуды да өз күштерімен жақсы өткерді. Тек, өкініштісі ол, алтынға бағаланатын жібек жүн өтімсіз, құнсыз қалып келеді. Осы мәселені ешкім қолға алып, көмектеспей қойды. Ал біздің қолымыздан келері шопандардың тұрмыс тіршілігі, жалпы әлеуметтік жағдайы және міндетті түрде мал басын аман сақтау жолдарына, профилактикалық шараларға жіті көңіл бөліп отыру. Боса-моса әр қыстаққа жеткілікті түрде сапалы пішен дайындауды қатал қадағалау. Өзі әділіне келсек, биылғы айшықты жетістік негізінде осы жемшөп қорының молшылығы жатыр. Бүгінгі сапарымда, міне, осындай-осындай өзекті мәселелерге бағышталған. Көктем ауыр тигенімен артының қайыры мол болар деген сенімдеміз...

Кеңжарық. Бұл атына заты сай көне ауыл. Ертеде кеңшар орталығы осында болған. Құланның қабағына ентелей орналасқан ауылда, негізінде, ұзыннан ұзақ бір көше. Күн батысы Алакөл, Аршатыға қарай бой ұрса, күн шығысы Жарасбайға, кең де өсімдігі бай жарыққа қарай созыла тартады. Көне бейіт қорымдары да осы бағытта, ауылдан 5-6 шақырым қашықтықта. Бұдан әрмен Изендіге қарай тоған жүйесі және аты әйгілі Алаботалы көлтабаны ұштасып жатады. Осы орайда өткен-кеткен еріксіз кеп есіме оралады. Кезінде қазіргі небары 4 мың бас қойы бар "Изенді" шаруашылығы даңқы қалың қазаққа әйгілі "Нұра" асыл тұқымды қой совхозы болатын. Қой басын көбейтіп, оны асылдандыру барысында Алматыдан келген ғалымдар орнықты - отырақты ат салысып, еңбек сіңіріп еді. Сонда басты мәселе, күрделі проблема болып бірінші кезекте сапалы да құнарлы азық базасын жасау көлденеңдей берген. Мінекей, осы тұста марқұм Нағидолла Бәстенұлы Әлібеков терең біліктілігі мен қаптал тұлғалылығын танытып еді. Сол кезең, сол уақыт Изенді-Кеңжарықтың жаңа тыныс, өрелі өріс алған шағы болып есептеледі. Иә, 17 жыл басқарғанда Нағидолла Бәстенұлы артына ізгілік ізін мол қалдырып кетіп еді!

Алғашқы отар Төлеуов Бақыткелдінікі болып шықты. Орта бойлы, қара торы, қарақат көз жас шопан табиғатынан шырақ көрінді. Салаға келіп, қойшының құтты таяғын қолына алғалы үш жыл болыпты. Негізгі салаға тосыннан келген адам емес. Бұған дейін оқып бітірген мамандығы бойынша бөлімшеде мал дәрігері қызметін атқарған.

- Бағым-күтімде 380 саулық бар, - деді Бақыткелді. - Биыл жүзіне 95-тен қозы ерттім. Әлгінде жанынан өттіңіз, Садыков Жақсылық деген көмекшім бар. Бірақ негізгі сүйенішім, негізгі көмек мына келініміздең, Ақбөкеннен.

Бақыткелді рақаттана сықылықтап алды. Өзінің ку тілділігі мен қалжақбастылығы да жоқ емес сияқты. Мұнтазды биязы жас келіншегін нұсқап.

- Мына нәзік түріне қарамаңыз, біздің Ақбөкен мықты.

Маусымның екінші жартысы аңызақ апта ыстыққа басты. Бізге ас дайындап, сусын әзірлеу оңай дейсіз бе ? -деді.

- Ал, осындай ыстықта қойды қалай бағу керек? Өзіне мал маманы ретінде сауал жолдап отырмын.

- Мұның тәсілін тек мен ғана емес, бәрі дерлік біледі. Мәселе соны біле тұра орындамауда жатады. Ол ерінбей таңертеңгілік ертемен және кешкі қоңыр-салқынмен жайып отыруда. Сонда қой да, қойшы да күналмайды.

ТУҒАН ЖЕР КЕЛБЕТІ

- Рахмет. Ал мына іргелес жатқан кімнің отары?

- Біз Бақа дейміз. Шын есімі менімен ұқсас. Жүріңіз, жол сілтеп біз де барып қайтайық, - деген Бақыткелді машинаға жүгіріскен үш баласын орналастыра берді.

Тұрған жері оңтайлы да шұрайлы екен. Жылжымалы қосты төбешіктің басына қойыпты - көрініс жан-жақты. Төменде, құрық салым жерде, өзен тиіп тұр.

- Мынау Элмира, үлкенім, - дейді дала жолын сілтеп берген Бақыткелді. - Одан соң Аяулым және кенжем - Жандос. Қарағызшы, осылар да құту, тәрбиелеудің өзі Ақбөкенге ауыр салмақ емес пе?!

Келіншегін аяғаны іштей өте ұнады. Алайда ол әрі қарайғы ой қорытымға жеткізбеді.

- Мінекей, Бақаның Гүлнарымен қолтықтасып, сізді қарсы алып тұр, - деді жылжымалы қосқа машинаның тұмсығы тиер-тиместен.

- Әй-й, қылжақбассың-ау, - деген мен де риясыз жымыюға мәжбүр болдым.

Сірә ит үрген соң ерлі-зайыптылар қосарлана атып шыққан. Жастық мінез жалындылау шақ қой.

- Бастапқыда 500-ден астам сектер болған. Қазір біразы, сиреп ортайып қалды, - дейді Бақыткелді.

- Ол қалай?

- Бұлетке арналған еркек тоқтылар ғой. Осыдан барып олардың негізгі атқарар бағыты шаруашылықтың күнделікті алымберім саудасына жаратылып, айналымда болуда.

- Ендеше міндетің оңай болмады ғой. Айырбасқа салынатын мал жоғары қондылықта болу керек шығар?

Дұрыс айтасыз, міндет ауыр. Бірақ, басшы мамандары ешқашан уятқа қалдырып көрген жоқпыз. Тоқтылар қазір семіз, тығыршықтай. Әрине, күзге дейін ұсталынып, пісе түссе кірісті көп кіргізер еді. Алайда оған шаруашылықтың жағдайы келе бермейді.

- Ет малын бағумен шұғылданғаныңа көп болды ма?

- Жоқ, былтыр тамыздың 14-де қабылдағамыз отарды. Содан бері.

- Кешір, сонда Гүлнар екеуің ғана ма?

- Иә, - деді орысшаға бейім жас келіншек.

- Ерлі-зайыпты Бақытжан мен Гүлнар Абылқасовтар былтырдан бері шығын беріп көрмеген. Қыстақтары "Қарақұмдықта" алғашқы қыс сынағынан да сүрінбей өтіпті. Иә, казекемнің, "жас келсе іске" деген қанатты қағидасы болушы еді. Биыл "Изенді" екі саланы жасартқан екен. Бастау қадамдары баянды, жемісті болсын.

"Қайнарға" қарай жол жақсы. Себебі Баршынға салынған күре тамыр асфальтпен қуйылған. Және Нұра - Щербаков аралығы әзірше сапалылық танытып оңшалықты бұзылмай келеді. Шаруашылық басшылары кеңседен табылды. Мұның сыры ауданнан келген өкілдерге байланысты болды. Қайткенде менің жолым болғаны ақиқат. Биыл қайнарлықтар 20 мың гектардан астам жерге ырзық дән сіңірді. Өткен жылмен салыстырғанда біршама көп. Мұнда пішен дайындауға да зор мән береді. Өйткені "Қайнар" мал шаруашылығын сол күйінде өңге келер деңгейіне сонау алмағайып заманның белгісіздік биғлерін бастауынан бері тұрақты ұстап келеді. Және бір қызығы, осы жылдары мал азығын дайындауда аудан бойынша ешкімге де жол берген емес. Бұлар шабындыққа шалғыны алғашқы болып салып, 3 мың тонна көлемінде пішенді елден бұрын маялап алды.

- Біріншіден, мен көктемгі ауа райының қолайсыздығына ешбір реңжімеймін, - деп бастады шаруашылық басшысы Сейітжаппар Алшынбекұлы Нығыметов.

- Екіншіден, осыны сылтау етіп, кейі бүгінге өздерінің лажсыздығын, осалдығын табиғи құбылысқа сілтеген әріптестеріммен әсте келісе алмаймын.

Дау жоқ, биылғы көктем басшы маманнан сөзуарлықты емес, іскерлікті, қабілеттілікті талап етті. Одан қалды дала жұмыстарына дайындық деңгейіне көп байланысты болды.

Шөпті алатын болсақ, ол да осындай факторларға негізделеді.

- Биыл да дәстүрлі әдетті бұзған жоқсыздар ма?

- Неге бұзамыз, шабындыққа шалғыны ұйымшылдықпен салдық. Алла бұйыртса жылдағыдан әлде қайда көп дайындаймыз деген сенім мол. Өйткені оған кепілдік негізі ешбір күмән келтірмейді.

Директордың сөзін оның орынбасары, шаруашылықтың бас инженері Мұрат Омарұлы Бақмағанбетов те қоштап берді.

- Шөп науқанына қатысатын, негізінде, орақ машиналары. Сол себепті оларды ағымдағы және күрделі жөндеулерден өткізіп, дайындық сапына қою өткен күз бен қыс бойы жүргізіліп келеді. Одан қалды ерте көктемде қолға алынады. Сол сияқты тиегіш маялағыш және тасымалға қажет техникалар мен тіркемелер де дер кезінде жөндеуден өткізіліп жатады. Ендігі мәселе жанар-жағармай десек, ол да күз-қыс бойы шешімін тауып, сақадай сайланады. Осыдан барып, Сейітжекең айтқандай, мал азығын биыл артығымен дайындауға мүмкіншілік толық.

Щербаковтан оралғанымда әдейі бригадалатып жәй жолмен жүрдім. Себеп біреу: от оранған отты трактористерге, нан үшін жанын пида қылған орыстың абзал азаматтарына бас иіп тағзым ету. Қоршауы мен ескерткішіне биылғы жылы алақан қамқорлығы керек-ақ екен. Біз, әсіресе жас ұрпақ, Котешков пен Грибовтың жасаған ерлігін тәлім-тәрбие тұтуымыз керек. Көктемгі қалың жаңбырдан қоршау маңын қазақтың өшіп бара жатқан ақ селеуі, жер көркі мен бедері бойлай бітік өсіп, ойтүрткі боларлықтай екен. Бәлкім, шынында осына бір ат төбеліндей нағыз қазақи табиғи жерді келер ұрпаққа сақтап қалу керек шығар... Ескерткіш алдында көп тұрдым, ақ селеу жұлып әкеп, тағзым еттім.

Осы арадан "Изендінің" Бестөбесі қол созым жер. Бұл кезінде аты ұлан-ғайыр Нұраға жақсы танымал, өңірдің бір шұрайлы жері болушы еді. Қолдан соққан көлемді көлшік тоған байлау арқылы өмірге келді. Жоғарыда Әлібеков марқұмды еске алғанда айтылған суландыру жүйесіне бұл да жатады. Сол уақта тоғанға ағаш отырғызылып, суына балық жіберілген. Бұл жерде шопандардың көктемгі төл алу науқаны аяқталып, жайлауға көшкен сәтінде дәстүрлі тойы (сабантой) өткізілетін. Биыл айтулы Бестөбе жалгер қолында.

Тап бұрынғыдай шырайы болмағанымен Бестөбені меншігіме алғаныма өкінбеймін, - дейді Олжакелді Өсербаев. - Әрине, біраз қалпына келтіру үшін көп еңбек сіңіру керек боп тұр. Және сол атқарылып жатқан жұмыстарды бүгінгі экологиялық талаптарға сәйкестей орындауға тырысудамыз. Әсіресе көлдің ластанып кеткен жағалау - жиегін тазарту балаларыма оңайға соқпай тұр.

- Ал өздеріңізге, тікелей бизнеске, табыс көзін ашуға қандай іс-әрекеттер жасалынуда?

- Біріншіден, көріп тұрғаныңыздай тың көтеріп, картоп салдық, оған қосымша көкөніс тағы бар. Алла жазса, шығымдылықтары жаман емес. Сонан соң көңіл көншітетіні ол, 30 гектар жерге дәнді дақыл септік. Бұл жерде шаруашылық басшыларының, мына көршілес "Қайнардың" директоры Нығыметовтың азаматтықтары, қайырымдылықтары шешуші роль атқарды.

Олжаш Өсербаев (ауыл қысқаша осылай атайды) өмір көрген азамат. Кезінде бригадир де, бөлімше меңгерушісі де қызметін атқарған. Жаркеев Баян директор болып тұрғанда, оған жүргізуші де болды. Жұбайы Сәтен екеуі алла берген балаларын көпсінбей тәрбие беріп, өмір-өзен жолдамасымен бірінен соң бірін шығарып салуда.

Бестөбеден соң Садовенканың шаруашылығына да ат басын тіредім. Белгілі маман Юрий Иванович жазғы үйінде болмай шықты. Ал оның орынбасары Александр Александрович Вебердің айтуынша шаруашылық барысы, өркендеп-өсуі жаман емес. Тек , орындаушы орындардың тиісті көмек-қолдауының көбіне сөзбұйдалылыққа салынып кетуі қинайтын көрінеді. Осындай келеңсіз жағдай көктемгі егісте орын алған. Қазір шегірткемен арпалысып, пар өңдеуге кіріскен. Айтпақшы, бұлар торай өсірумен де шұғылданады. Екі жылдан бері астық өңдейтін күрделі қондырғы-механизмдер де іске қосылып, астық өндіруге жіті көңіл бөлінуде.

Садовенканың жазғы қосын тастап, Қараталға бет түзегенімде, күн кешеуілдеп ұясына қарай жақындай берді. Бұл менің іссапарымның екінші күнінің аяқталу сәті-тін. Ал оны мен оқырманға мақала емес, жолжазба деп ұсыну себебім неде? Бұл жерде, біріншіден, шөп науқаны қыза қоймаған шақ әсер етті. Әлбетте, мұны біле тұра бір аралап шыққым келді. Екіншіден, бұл негізгі мақсат, табиғат төсін көкорай шалғын уақытында бір тыныстап, өздеріңізге жоғарыдағыдай шамалап болса да оның бүгінгі ахуалын суреттеп жеткізу еді. Мұным ойтүрткі болса, өкінбес едім. Иә, табиғат төсі қазір тамылжып тұр, өте тамаша. Ал, бірақ, ертең ше?..

Боташ БЕКМАҒАМБЕТОВ,
Қазақстан журналистер Одағының мүшесі.

Қаратал-Жарасбай-Құланөтпес-Изенді-Кеңжарық-Тассуат-Бестөбе-Тощантомар-Қаратал.

ЕЛ ІШІ - ӨНЕР КЕНІШІ

ПАЙ-ПАЙ, ҚАЗАҚТЫҢ КЕЛІНДЕРІ-АЙ!...

Суенбаева Рауза. Байтұғанда оны білмейтін адам кемде кем шығар. Себебі, таныс көзге біліне бермейтін қарапайым келіншектің бойындағы тұнба бұлақ табиғи дарындары, ауылдастары үшін сыры белгілі ашық сандық. Оның суырыпсалма өлеңдері мен арнайы жолдаулары той-думанның шырайын келтіріп, көпшілік көңілінен шығып жүр. Одан қалды нақышына келтіре қазақи ескі әндерді шырқағанда аға ұрпақтың құлақ құрышы қанып, бір серпіліп қалады. Не керек, Раузаның жүрген жері көңіл-күйдің қуатты да шипалы қорегі, қуаныш-қызықтың әсерлі демеушісі.

Біз бүгін әнге қосып шырқалған қазақтың сегіз қырлы, бір сырлы келіндерінің бірі Суенбаева Раузаның әндер топтамасын өздеріңіздің назарларыңызға ұсынып отырмыз.

ОТАН

Айналамын қасиетті Отан деген атыңнан,
Нәр аламын құдіретті, атқан таңдай затыңнан.
Мың-миллион жүректердің отжалынды дүрсілі,
Өзіңменен үндеседі, қуат алып бұл күні.

Сенің, мынау, дарқан дала кең-байтақ,
Қазағымның пейілі ме, жаз-жайнақ.!
Аққу жүзген көлдерің бе, ну орман
Айтшы өзің, бәрі Сенсің жыр-арман!

Көп ұлттың әр түсті алақаны,
Жайылыңдар әлдилеп жер-ананы!
Анасы, панасы бар тіршіліктің
Болашағы баянды нәр алады.

Отаным сен боларсың салған әнім,
Сен үшін аянбаспын - пида жаным.
Армандап егемендік елді аңсаған,
Ұрпақтар бас иеді Отан саған!

ТУҒАН ЖЕР - АСТАНАМ

Кіндік кескен топырағыңнан келіппін мен бұл өмірге
Содан болар саған деген махаббат та, сезім де.
Сұлу қыздың ұзатылмақ көркіне ұқсап Ақмола,
Астана боп бой көтердің, сәулеттеніп жас қала.

Әділет Бабам етегіне құндақтапты әлдилеп,
Өзіне ұқсап өссін деген осына жан әкелеп.
Өтірік, зу - зұлымдықтар жоламасын дегендей,
Жапқан екен бесігіме оқалы шапанын бөгелмей.

Сен дегенде жыр мұхиты асығады, тулайды,
Арпалысып арнасына, ыза кернеп сыймайды.
Ағызайын ендеше мен сәт сапармен дәмдісін,
Кемеге артып тұнық сырлы, маңызды мәндісін

Жүзсінші ол жаға бойлап, жер шарлап,
Жеткізсін де елді елге ой толғақ.
Жомарт дала төсіндегі бар ұлттың,
Бейбіт үнін, бірлік сырын бұл жұрттың.

...Мұхит түбі тұңғиық-алтын сандық,
Кілті жаңа табылып, барша таңсық:
Ілінгені алдымен "інжу-маржан"
Астаналық шашу боп жанды арман.

Мұнан кейін ілінді бір "күйтабақ",
Ғұмыры естілмеген бұ не ғажап?!
Ата-баба мұрасы болса керек
Тыңдайды оны құмарта "жаңа қазақ".

Жырым бүгін тасқындасын теңіздей,
Буырқанып тосқауылға бөгелмей.
Саңқылдасын Сарыарқамда сан қыран,
Нұр ағаның жолын қуған һәм туран.

Ән арқауым қалықташы көгімде,
Көгершін боп су сепсейші шөліме.
Шаршамаңдар, шалдықпаңдар жас ұрпақ,
Алға ұмтыл Әнұранды нық шырқап.

Не жетеді туған жер - Астанама,
Ол бүгін Ақорда да, Бас қала да.
Еңселі қақпасына өрнектепті,
Өсиетті жолдарын - Абай дана.

Мен де келген бір кірпіш бұл дүниеге,
Қалансам деймін елімнің кем-кетігіне.
Өлсем де сәуле шашсам өз еліме,
Айналып төбедегі Үркерге...

Суенбаева Рауза,
Байтұған ауылы.

БОЛЕЗНИ ПАРОДОНТА

Пародонт – анатомическое образование, включающее десну, костную ткань альвеолы и периодонт. Их объединяет общность строения и функции. Десной называют слизистую оболочку, непрерывающую альвеолярную часть челюсти. Заболевание пародонта является одной из наиболее сложных проблем стоматологии. По данным ВОЗ, различные болезни пародонта поражают половину детского и почти все взрослое население земного шара. В возрасте старше 40-50 лет 80% удалений зубов производится по поводу болезней пародонта.

Важно отметить, что заболевание пародонта, особенно в выраженной стадии, оказывает неблагоприятное влияние на весь организм, вызывая изменения его реактивности. Пародонтальные карманы нередко являются очагами хронической инфекции, которые создают предрасположенность к ревматозным, сердечно-сосудистым и другим общесоматическим заболеваниям. Неблагоприятными являются нарушения и в пищеварительной системе, развивающиеся в результате снижения жевательной функции зубов.

В целом по нашему району обстановка заболеваемости пародонта неблагоприятна. Много людей как среди взрослого населения, так и среди детей страдают заболеваниями слизистой оболочки рта и пародонта.

В результате люди теряют абсолютно здоровые зубы. При появлении признаков заболевания пародонта (кровоточивость десен, боли, неприятный запах изо рта и подвижность зубов и др.) необходимо обратиться к стоматологу.

Таким образом, существующая прямая связь и взаимозависимость между состоянием пародонта и организмом больного в целом, объясняет важное общемедицинское значение заболеваний пародонта. Их своевременное лечение является профилактикой некоторых общесоматических заболеваний.

А. ТУРАРОВ,
заведующий ЧСК «Дантист-Нура».

КОНСУЛЬТАЦИЯ ЮРИСТА

ПОРЯДОК ПРИЗНАНИЯ ГРАЖДАНИНА БЕЗВЕСТНО ОТСУТСТВУЮЩИМ

В последнее время в районный суд стали часто поступать заявления о признании гражданина безвестно отсутствующим. Хотелось бы более подробно остановиться на том, каков порядок признания гражданина безвестно отсутствующим.

Безвестное отсутствие – это установленный в судебном порядке факт длительного отсутствия гражданина в месте его постоянного жительства. Такое признание является юридической формой устранения неопределенности в правовых отношениях с участием гражданина, чье местонахождение неизвестно.

Согласно ст. 28 ГК РК гражданин может быть по заявлению заинтересованных лиц признан судом безвестно отсутствующим, если в течение одного года в месте его жительства нет сведений о нем. Чаще всего граждане обращаются в суд с заявлением о признании безвестно отсутствующим, указывая следующие причины: для постановки вопроса о расторжении брака, выписки из квартиры, с целью усыновления ребенка, другим лицом и другим основаниям.

Согласно ст.ст. 296, 297 ГПК РК заявление о признании гражданина безвестно отсутствующим подается в суд по месту жительства заявителя, либо по последнему известному месту жительства безвестно отсутствующего гражданина. В заявлении должно быть указано, для какой цели необходимо заявителю признать гражданина безвестно отсутствующим, а также должны быть изложены обстоятельства, подтверждающие безвестное отсутствие гражданина.

Решение о признании безвестно отсутствующим суд выносит на основании данных, полученных в результате опроса родственников потерпевшего, других лиц, ответов на запросы в органы внутренних дел и т.д. Признание гражданина безвестно отсутствующим влечет за собой ряд существенных правовых последствий, предусмотренных как ГК, так и другими законодательными актами.

С. ЖУПЕНОВ,
судья Нуринского районного суда.